

Imon de Walera

Category: Kitapcy, Taryhy şahslar
написано kitapcy | 26 января, 2025

Imon de Walera **Taryhyň akymyny üýtgedenler**

DÜRLİ YÜRTLARDA DOGULDYLAR: IMON de WALERA

Gitler Germaniyada doguldy, Stalin Gürüstanda, Atatürk Gresiyada. Həzirki İrlandiyany garaşsyzlyga ýetiren Imon de Valera bolsa Dublinden üç müñ mil uzaklykdaky Nýu-Ýorkda dünýä indi

XX asyryň başlaryndaky döwlet liderlerine mahsus täsin faktor bar. Bularyň köpüsi dürlü ýurtlarda doguldylar.

Gitler Germaniyada doguldy, Stalin Gürüstanda, Atatürk Gresiyada. Həzirki İrlandiyany garaşsyzlyga ýetiren Imon de Valera bolsa Dublinden üç müñ mil uzaklykdaky Nýu-Ýorkda dünýä indi.

Hasam beteri, Imon de Waleranyň kakasy irlandiyaly-da däldi. Ol Kubadan gelen ispan migrantydy, ejesi-de irlandiyaly garyp migrantdy.

Imon de Walera 1882-nji ýylda ABŞ-da doguldy. Bu ýagdaý ony meşhur Pasha rewolýusiýasy wagtynda ölüm jezasыndan halas etdi. İrlandiyada agalyk sürüyän iňlisler amerikan halkynyň

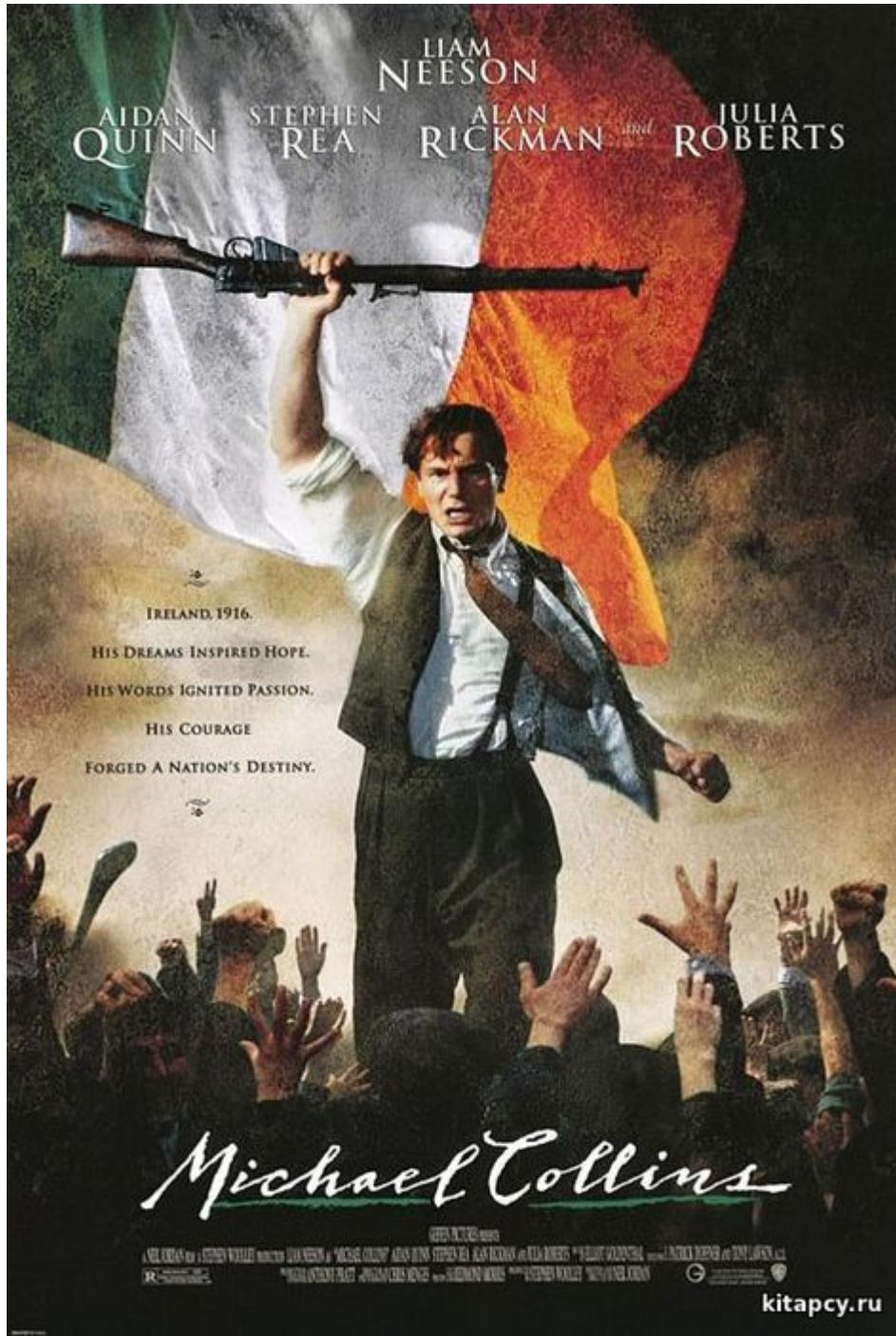
degnasyna degmejek bolup, oňa zat diýmedi. Irlandiýalar birinji prezidentlerini «Döw» ady bilen tanadylar. Amerikanlar hem Teodor Ruzwelti «Teddi» ady bilen. Ruzwelt adamlaryň özünü halamagynyň iñ uly sebäbiniň şu atdygyny aýdardy.

Irlandiýa respublikasynyň düýbuni tutujysy hobbileri bolmadyk adamdy. Ol wagtyny Wilýam Şekspiri okap we işläp geçirerdi. Ylmy işleri bilenem tanalýan De Walera matematikaçydy. Emma ýurduňyň ene dilini has uly ýaşlarda öwrendi. De Walera hemiše ýonekeý, pespäl durmuşda ýaşady we ýedi çagasynda şeýtmegi ündedi.

Pespällik barada gürrüň gozgalanda, Dublinde «Garaşsyz Irlandiýa» gazetinde tanyşlyk açan ogullaryndan biri ýadyma düşýär.

Şol wagtlar gazetiň baş redaktory bolup işleýärdi. Men ondan şol ýyl Irlandiýada meýletin ýagdaýda sürgünde ýaşamagy saýlap alan Şarl de Goll hakda pikir alyşmak üçin duşuşmagy haýış etdim.

Men onuň ofisinde bir sagadymy geçirdim. Şol geçen wagtynda ýeke gezegem özünüň Irlandiýanyň düýbuni tutan şahsyýetiň ogludygyny aýtmady. Hatda muňa ýşarat edip biljek ýeke agyz söz aýtmady. Şol günüň aşşamynda başga bir kärdeşim bilen gürleşýänçe bu adamyň kimdigini bilemokdym.

Atatürk ýaly Imon de Walera hem ýetimçiliği başdan geçirdi. Edil şonuň ýaly ejesi-de kakasynyň ölümünden soň başga birine durmuşa çykdy.

ABŞ-da wagty agasynyň ýanynda ulaldy.

De Walera 1959-njy ýylda Irlandiyanyň prezidentligine saýlandy. Ýagny Irlandiyanyň garaşsyzlygyny gazaňmagyndan on ýyl soň.

1973-nji ýylda 90 ýaşynda pensiýa çykdy we 1975-jí ýylda 92 ýaşynda aradan çykdy.

Günorta Irlandiya meselesi hernäçe Imon de Waleranyň döwründe çözülenem bolsa, Demirgazyk Irlandiya tragediyasyna heniz

çözgüt tapylmady.

Günortada jebir çekenler demirgazykda zulum eden kişileriň arasynda ýerini akdy. Günortada köpçüligiň hak-hukuguny öňe sürýänler demirgazykdaky köpçüligiň hak-hukugyny kabul etmedi. Demirgazyk Irlandiyanyň häzir tümlükde ot ýakýan urşujylara däl-de, halk üçin işleýän merdana erkekler mätäçligi bar.

Semir ATAULLAH,

Liwanly žurnalist.

Ýekşenbe 03.05.2020 ý. Taryhy şahslar